

С Т А Н О В И Щ Е

От: проф. д-р инж. **Георги Костадинов Тодоров**
от УАСГ – София.

Професионално направление 5.7. „Архитектура, строителство и геодезия“, научна специалност „Строителна механика, съпротивление на материалите (Строителна механика)“.

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8 ИКОНОМИКА, научна специалност „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ“ (Интелектуална собственост по отрасли).

Автор на дисертационния труд: Владислава Огнянова Пачева.

Тема на дисертационния труд: Патентна политика на предприятията в иновационните индустрии.

Основание за представяне на становището: Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №3146/29.10.2021 на Зам.-ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е завършил бакалавърска степен по специалност „Икономика на интелектуалната собственост“ и магистърска степен по специалност „Интелектуална собственост“ в УНСС.

Дисертантът е представител по индустриална собственост с над 12 годишен опит в областта на индустриалната собственост и по-конкретно в процедурите по патентоване на изобретения и регистрация на полезни модели, марки и промишлени дизайни пред Патентното ведомство на Р. България, Европейското патентно ведомство, Службата на ЕС за интелектуална собственост и Световната организация за интелектуална собственост. От 2018 година е хоноруван преподавал в УНСС.

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Интелектуална собственост и технологичен трансфер“ при Бизнес факултета на УНСС - София по научна специалност „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ“ (Интелектуална собственост по отрасли) съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 1027/29.03.2018 година. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 29.03.2018 до 29.09.2021 година, когато е насочен към публична защита.

Докторантът е изпълнил изцяло индивидуалния си план.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем от 205 страници. Структуриран е в увод, три глави, заключение, списък с използвана литература и 5 броя приложения.

Трудът е посветен на актуален съвременен проблем, възникващ с необходимостта да се регламентират правата на интелектуална собственост в бързо развиващия се процес на използване на изкуствен интелект в две съвременни иновационни индустрии - изкуственият интелект и триизмерният печат.

Първа глава има теоретико-познавателен характер.

В нея е разработена дефиниция за понятието „иновация“ в аспекта на интелектуалната собственост. Анализирани са иновационните индустрии като вид творчески индустрии. Детайлно е разгледана същността на изкуствения интелект.

Разгледани са основните участници в иновационните индустрии. Прието е допускането, че тези участници могат да се отнесат и към изкуствения интелект и триизмерния печат.

Посочени са източниците на финансиране на иновационните индустрии. В практиката на българските предприятия не са открити статистически данни, свързани с финансиране на иновативните предприятия в сектора на изкуствения интелект и триизмерния печат. Затова е направен анализ на финансирането на иновациите на българските предприятия в страната като цяло и се приема допускането, че изводите от анализа могат да се отнесат и за финансирането на иновационните индустрии като изкуствен интелект и триизмерен печат.

Глава втора е посветена на патентната политика на предприятията в сферата на изкуствения интелект и триизмерния печат.

Разгледани са изобретенията, полезните модели и ноу-хау, чрез които предприятията в сферата на изкуствения интелект и триизмерния печат защитават своите технологични разработки по национален, европейски и международен ред. Детайлно са описани начините за правна защита на индустриална собственост и са описани процедурите, с които се реализира такава защита, като са анализирани предимствата и недостатъците на всяка от тях.

Дисертантът посочва несъвършенства в действащите законодателства в сферата на интелектуалната собственост, които не позволяват да се предостави правна закрила на резултатите, генерирани от системите с изкуствен интелект - не е решен въпросът на кого принадлежи изключителното право върху резултата, генериран от система с изкуствен интелект.

Изложеното в първите две глави показва значителният практически опит на докторанта.

Глава трета е основна от дисертационния труд. В нея са представени резултатите от проучвания, извършени от дисертанта.

Извършени са кабинетни и извънкабинетни проучвания, което е съвременен начин на извършване на такъв тип научни изследвания.

Кабинетното проучване за резултати в областта на 3D принтирането и за „Изкуствен интелект“ е проведено в онлайн базите данни на Патентното ведомство на Р. България, на „Lens“, на Европейското Патентно Ведомство, на СОИС.

Патентните проучвания в областта на изкуствения интелект и триизмерния печат са извършени по съвременна специализирана методика, състояща се от пет етапа. Описани са основните параметри на всеки от етапите - обект, предмет, цели на проучванията, използвани хипотези, държави, използвани информационни източници и др.

Констатира се малък брой заявки за патенти от български предприятия. Поради ниския брой резултати, открити за територията на България, проучването обхваща и държавите с най-голям брой патенти.

Много полезно е проведеното извънкабинетно проучване. Поради малкия брой български предприятия, опериращи само в областта на изкуствения интелект и триизмерния печат, проучването обхваща и фирми, опериращи в различни индустрии (ИКТ сектора, космическата индустрия, хранително-вкусовата индустрия, строителната индустрия, оптическата индустрия, мебелната индустрия, медицинската индустрия, хазартната индустрия и др.).

Чрез анкета на квотна извадка от общо 100 микро, малки, средни и големи предприятия, в различни български градове е проучено състоянието на проблема в България. Изследванията са онагледени с подходящи диаграми.

Направен е задълбочен анализ на получената информация.

Предложен е концептуален модел за управление на обектите на индустриална собственост, съдържащ основни принципи, цели, задачи и методика за формиране на бизнес модели в етапи, апробирана в изследването и съпроводена от стратегически варианти.

В заключението в синтезиран вид са представени основните изводи от извършеното изследване. Формулираните изводи съответстват на поставените задачи, показват тяхното изпълнение и много точно отразяват извършеното от автора.

Докторантът е добре запознат със състоянието и степента на разработеност на проблема в специализираната икономическа литература. В своята работа е използвал 127 информационни източника, от които 92 източника научна литература (46 източника на български, 46 източника на английски език, 28 цифрово базирани източника и 7 нормативни документа).

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Целта и задачите на дисертацията са точно формулирани. Ясно са посочени предметът и обектът на изследването. В подходящ етап от изложението са формулирани използваните предпоставки, приемания и ограничения.

Прегледът на използваната литература показва, че докторантът е извършил задълбочен литературен обзор по проблематиката на дисертацията.

При разработването на дисертационния труд аспирантът е използвал подходяща научна методология и е изпълнил поставената цел и задачи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертантът е формулирал следните пет научно-приложни приноси:

1. Задълбочено са анализирани изкуственият интелект и триизмерният печат като вид иновационни индустрии;
2. Идентифицирани са участниците в иновационните индустрии и са изведени примери за иновативни предприятия;
3. Представени са възможностите за закрила на иновативните продукти като изобретения, полезни модели и получаване на конкурентно предимство чрез ноу-хау, и са изведени икономическите ползи от тяхната реализация;
4. Идентифицирани и изследвани са бизнес моделите на предприятията в областта на изкуствения интелект и триизмерния печат;
5. Разработени са стратегии за комерсиализация на обектите на индустриална собственост в областта на изкуствения интелект и триизмерния печат.

Приносите са добре формулирани и коректно отразяват научните постижения на автора. Изложеното в дисертационния труд убеждава, че приносите са реално постигнати.

6. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът има пет публикации. Една от тях е на английски език. Всички публикации са самостоятелни. Тематиката им е близка до темата на дисертацията.

7. Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря на изискванията. В обем от 47 страници отразява точно и с достатъчна пълнота структурата и съдържанието на дисертационния труд.

8. Критични бележки, препоръки и въпроси

В дисертационния труд не съм констатирал съществени пропуски, неточности или противоречия и нямам съществени критични бележки.

Препоръчвам на дисертанта да продължи научните си изследвания в тази област.

9. Заключение

Докторската дисертация и публикациите на докторанта убедително показват, че докторантката Владислава Пачева е изграден млад учен, имащ практически опит в областта на интелектуалната собственост и можещ да извършва научни изследвания. Затова съм категорично „за“ присъждане на **Владислава Огнянова Пачева** образователната и научна степен *доктор* по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна област „Икономика и управление“ (Интелектуална собственост по отрасли).

29.12.2021 г. София

Подпис: